

بررسی شرکت های دانش بنیان

در این نوشتار به بررسی شرکت های دانش بنیان می پردازیم.

بررسی شرکت های دانش بنیان

اگرچه در قانون تجارت هفت نوع شرکت از نظر حقوقی تعیین و برشمرده شده است، اما موضوع شرکت ها و موسسات دانش بنیان از سال ۸۹ به عنوان گونه جدیدی از شخصیت حقوقی وارد نظام حقوقی کشور شد.

ضرورت توجه به اقتصاد دانش بنیان در کنار رشد و توسعه پارک های علم و فناوری ضرورت حمایت های قانونی از این شرکت ها را بیش از پیش مطرح کرد و همین مساله موجب تصویب «قانون حمایت از شرکت ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری ها و اختراعات» در آبان ماه ۱۳۸۹ شد.

ماهیت حقوقی شرکت های دانش بنیان

قانونگذار برای اینکه بتواند یک شخصیت حقوقی مستقل برای شرکت های دانش بنیان تعریف کند و در ضمن آن، از حدود تعیین شده در قانون تجارت نیز عدول نکند، به تعریف بینابینی از شرکت های دانش بنیان پرداخته است.

به طوری که در ماده یک قانون حمایت از شرکت ها و مؤسسات دانش بنیان در تعریف شرکت های دانش بنیان آمده است که «شرکت ها و مؤسسات دانش بنیان شرکت یا مؤسسه خصوصی یا تعاونی است که به منظور هم افزایی علم و ثروت، توسعه اقتصاد دانش محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی (شامل گسترش و کاربرد اختراع و نوآوری) و تجاری سازی نتایج تحقیق و توسعه (شامل طراحی و تولید کالا و خدمات) در حوزه فناوری های برتر و با ارزش افزوده فراوان به ویژه در تولید نرم افزارهای مربوط تشکیل می شود.»

بر اساس ماده ۲ آئین نامه اجرایی قانون حمایت از شرکتها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری ها و اختراعات مصوب ۱۳۹۱، «شرکت ها و مؤسساتی که در زمینه «گسترش و کاربرد اختراع و نوآوری» و «تجاری سازی نتایج تحقیق و توسعه شامل (طراحی و تولید کالا و خدمات) در حوزه فناوری های برتر و با ارزش افزوده بالا» فعالیت می کنند، شرکت یا مؤسسه دانش بنیان محسوب می شوند.»

بنابراین می توان گفت که شرکت دانش بنیان می تواند شرکت سهامی، یا تضامنی، یا نسبی، با مسئولیت محدود، یا مختلط، و یا تعاونی باشد که در حوزه دانش محوری، اختراعات و نوآوری فعالیت می کند. بر اساس قانون و با توجه به سیاست های کلی اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی به عنوان یک سند بالادستی [۱] شرکت های دانش بنیان نمی توانند به صورت دولتی تشکیل شوند و قانونگذار تاکید ویژه ای بر خصوصی یا تعاونی بودن این شرکت ها بیان کرده است.

علاوه بر این قانونگذار حمایت های مشخصی را که در قوانین متعدد برای حمایت از شرکت های تعاونی بیان کرده، در خصوص شرکت های دانش بنیان با محدوده بیشتری ارائه کرده است تا حمایت از این شرکت ها بیشتر از سایر انواع شرکت مشخص باشد.

البته باید توجه کرد که بر اساس آئین نامه اجرایی، فعالیت هایی نظیر برگزاری و شرکت در همایش های علمی، خدمات کتابداری، آموزش و کارآموزی، فعالیتهای عادی و روزمره نرم افزاری و سایر فعالیتهایی که هدف آنها طراحی محصولات یا خدمات یا بهبود کیفیت آنها نیست، از فعالیت های دانش بنیان به شمار نمی روند.

حمایت های قانونی از شرکت های دانش بنیان

قانونگذار برای حمایت از سرمایه گذاری انسانی و مالی در شرکت های دانش بنیان با توجه به وضع خاص این شرکت ها برای تجاری سازی علم در کشور، حمایت های خاصی را در قانون پیش بینی و تسهیل کرده است.

براساس ماده ۳ قانون مذکور، معافیت از پرداخت مالیات، عوارض، حقوق گمرکی، سود بازرگانی و عوارض صادراتی به مدت پانزده سال و تأمین تمام یا بخشی از هزینه تولید [۲] عرضه یا به کارگیری نوآوری و فناوری با اعطاء تسهیلات کم بهره یا بدون بهره بلندمدت یا کوتاه مدت بر طبق عقود شرعی بخشی از حمایت ها و تسهیلاتی است که برای این شرکت ها در نظر گرفته شده است.

باید توجه کرد که در نظر گرفتن معافیت ۱۵ ساله برای این نوع از شرکت ها برای این است که این شرکت ها عموماً در یک مدت زمان طولانی می توانند به سوددهی رسیده و ارزش اقتصادی پیدا کنند از این رو معافیت مالیاتی در کنار معافیت وارداتی و صادراتی از جمله تسهیلات بسیار مناسب برای حمایت از این شرکت ها تلقی می شود.

همچنین بر اساس بند ج و د ماده ۳ قانون، این شرکت ها می توانند از تسهیلات و حمایت های لازم برای استقرار در پارک های علم و فناوری و مناطق ویژه اقتصادی برخوردار شده و از نظر سهام مراکز و مؤسسات پژوهشی دولتی قابل واگذاری نیز این شرکت ها در اولویت تلقی می شوند.

از سوی دیگر، دولت مکلف است تا پوشش های بیمه ای برای کاهش ریسک پذیری در کارهای علمی را برای این شرکت ها فراهم کند و در مناقصه ها و مزایده های مرتبط با اقتصاد دانش محور و توسعه نوآوری ها و اختراعات، شرکت های دانش بنیان را در اولویت و امتیاز ویژه قرار دهد.

اما یکی از مهمترین موضوعات حمایتی در قانون برای شرکت های دانش بنیان، تشکیل صندوق حمایت از نوآوری و فناوری است که زیر نظر شورای عالی علوم^۱ تحقیقات و فناوری تشکیل شده و دولت مکلف به تامین مالی این صندوق است. این صندوق می تواند تسهیلات قرض الحسنه یا کم بهره را در اختیار شرکت های دانش بنیان قرار دهد و از نظر مالی کمک قابل توجهی به این شرکت ها داشته باشد.

ضمانت اجرای تسهیلات ارائه شده به شرکت های دانش بنیان

باید توجه داشت که حمایت های قانونی از شرکت های دانش بنیان به صرف ادعای اشخاص یا شرکت ها نبوده و تنها ثبت یک شرکت دانش بنیان نمی تواند زمینه ای برای بهره مندی از تسهیلات قانونی در این خصوص باشد. شرکت های دانش بنیانی که خواهان استفاده از تسهیلات قانون حمایت از موسسات و شرکت های دانش بنیان هستند باید پس از احراز شرایط قانونی، درخواست خود را به شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری که به ریاست وزیر علوم تشکیل می شود، ارائه کنند.

قانون همانگونه که از توسعه علم و فناوری حمایت می کند^۲ اما در مقابل از سودجویانی که می خواهند در فضای حمایت از اقتصاد دانش بنیان برای اهداف دیگری استفاده کنند، می ایستد و با آنها برخورد هم می کند. اگر شرکت ها دانش بنیان از تسهیلات ارائه شده، در زمینه هایی غیر از آنچه مورد حمایت قانون است، استفاده کنند، ضمانت اجرایی محکمی از سوی قانونگذار برای آنها دیده است.

بر این اساس، کلیه اشخاص (حقیقی یا حقوقی) که از حمایت های قانونی برخوردار شده اند، چنانچه حمایت ها و تسهیلات اعطاء شده را برای مقاصد دیگری مصرف کنند ضمن محرومیت از استفاده مجدد از حمایت های این قانون^۳ به مجازات های مشخص شده محکوم می شوند.

همچنین بخوانید: بررسی اعطای شخصیت حقوقی به شرکت